

וכיון שכל אחד התכוון לקנות גם לחבירו, לכן קנו שניהם, מצד מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, ויחלוקו.

שנינו במשנה: היו שנים רוכבין:

אמר רב יוסף, אמר לי רב יהודה:

שמעית מיניה דמר שמואל, תרתי. רב יהודה שמע משמואל שתי הלכות בשני אופנים חלוקים של קניית בהמה.

הלכה אחת הוא אמר לגבי האופן שהיה הקונה רכוב על הבהמה, והלכה שניה לגבי האופן שהיה הקונה מנהיג אותה.

באופן אחר, קני את הבהמה, ובאופן אחר לא קני.

והוסיף רב יהודה ואמר לרב יוסף: ולא ידענא חי מנייהו, אינני יודע לגבי איזה אופן אמר לי שמואל שמועיל הקנין, ובאיזה אופן אין זה מעשה קנין.

ודנה הגמרא בדבר:

היכי דמי? אילימא אם נאמר ששמואל דיבר בשני אופנים חלוקים, האחד, שהיה הקונה רכוב לחודיה, והשני, שהיה הקונה מנהיג לחודיה, והיינו, שאחד רכוב על בהמה מבלי שהאחר ינהיגו וכן אחד מנהיג בהמה מבלי שאחר רוכב, ובזה אמר שמואל שיש מעשה קנין אחד שמועיל לקנין ומעשה קנין אחר שלא מועיל.

אין זה יתכן, כי מנהיג לחודיה, מי איכא למאן דאמר לא קני?

לא יתכן שרב יהודה שמע משמואל שחד

מועיל וחד לא מועיל, ולא ידע איזה הוא. שהרי ודאי הוא שהמנהיג לחודיה מהני, דהרי כשמנהיג את הבהמה, זה הוא קנין משיכה, וקיימא לן שבהמה נקנית במשיכה.

אלא בהכרח, אי איכא למימר דלא קני, רכוב הוא דאיכא למימר. אם בזה הוא שמע שחד קני וחד לא, ודאי הוא, שקנין על ידי הנהיגה, קונה ועל ידי רכיבה לא קונה, ולא בכך הסתפק רב יהודה.

אלא, רכוב במקום מנהיג איבעיא ליה. כל הספק הוא כשאחד היה רכוב על גבי בהמה והשני היה מנהיג את הבהמה, ושניהם באים לפנינו, וכל אחד אומר אני מצאתיה וכולה שלי. מעשה קנין של מי מהם עדיף, האם של הרוכב או של המנהיג.

וכן הסתפק רב יהודה: מאי? האם רכוב עדיף, דהא תפיש בה, או דילמא מנהיג עדיף, דאזלא מחמתיה.

וכך הם צדדי הספק: מעשה קנין של מי מהם עדיף, של הרוכב על גבי הבהמה כי הוא תפוס בבהמה עצמה בשעת הקנין, או שמא מעשה הקנין של המנהיג חשוב יותר, כי מחמתו הבהמה הולכת ממקומה. ובאופן הזה שמע רבי יהודה משמואל שאחד קונה ואחד לא, ולא ידע מי מהם.

אמר רב יוסף: הוסיף ואמר לי רב יהודה: נחזי אנן, אפשר לפשוט את הספק שלי ממימרא אחרת של שמואל, וממנה נדע האם מנהיג קונה או רוכב קונה.

דתנן במסכת כלאיים [ח ג], לגבי האיסור להנהיג כלאיים, שור וחמור יחדיו:

המנהיג שור וחמור יחדיו, סופג את

הארבעים על עבירת הנהגה של כלאיים.

זכמו כן, **היושב בקרון** שמנהיגים אותו שור וחמור יחדיו, גם הוא **סופג את הארבעים**.

רבי מאיר פוטר את היושב בקרון.

והיינו, שנחלקו רבי מאיר ורבנן אם גם היושב בקרון לוקה. לרבנן גם היושב בקרון פועל משהו בהנהגת החמור והשור יחדיו, וחיוב על כך. ולרבי מאיר רק המנהיג חייב.

ומדאפיך שמואל ותני "הכמים פוטרין את היושב בקרון", שמואל שנה את דברי החולקים הברייתא בהיפוך, דהיינו, רבי מאיר מחייב את שניהם, ורבנן פוטרין את היושב בקרון ומחייבים רק את המנהיג, **שמוע מינה**, לדעת שמואל, שהפך את השיטות, **שרכוב לחודיה לא קני**.

ואם כן, **כל שכן רכוב במקום מנהיג!**

והיינו, מזה ששמואל הפך את השיטות במשנה, והעמיד את מה שהרוכב פטור כרבנן, שהם רבים והלכה כמותם, מוכח, שלדעתו רוכב לא נחשב כמי שפועל משהו בהנהגת החמור. ורק רבי מאיר סובר שרוכב הוא כמנהיג, מוכח שלדעת שמואל המנהיג הוא הפועל בהנהגת החמור יותר מאשר הרוכב, ולכן אם היה אחד רוכב ואחד מנהיג, המנהיג קנה.

אמר ליה אבוי לרב יוסף: הא זמנין סגיאין אמרת לן: נחזי אנן! ולא אמרת לן משמיה דרב יהודה. הרבה פעמים הוכחת מהמשנה של יושב בקרון שמנהיג במקום רוכב עדיף, ולא אמרת זאת משמיה דרב יהודה. אלא אמרת בשמך את הפשיטות הזאת.

אמר ליה רב יוסף לאביי: איברא! האמת היא, שרב יהודה עצמו פשט מהיה יושב בקרון

ודרבנן נמי, דאמרי ליה: היכי פשיט מר רכוב מיושב, וזכורני שאמרתי לרב יהודה: היאך אתה פושט מדין היה יושב בקרון לגבי הספק ברכוב ומנהיג? והרי יש חילוק ביניהם בצורת הרכיבה, כי **היושב בקרון לא תפוס במוסירה**, ואילו **רכוב, תפוס במוסירה**. היושב בקרון אינו מחזיק בחבל הקשור לצוארי הבהמה, ואילו רכוב, יש צד לומר שקונה משום שהוא תפוס במוסירה.

ואמר לי רב יהודה: הכי תנא אידי [שם של חכם]: רב ושמואל, דאמרי תרוייהו: מוסירה, לא קני!

והיינו, רב יהודה דחה את דברי, כי מה לי בכך שרוכב תפוס במוסירה, והרי מה שתפוס במוסירה במציאה, אינו קונה אלא רק כשיש עקירת יד ורגל. אבל תפיסת מוסירה לבד אינה קונה. ואם כן, רכוב הוה כמו יושב בקרון.

איכא דאמרי, כך אמר ליה אבוי לרב יוסף:

היכי פשיט מר רכוב מיושב, והרי **יושב לא תפוס במוסירה**, ואילו **רכוב תפוס במוסירה**.

אמר ליה רב יוסף: הכי תנא אידי, מוסירה לא קני.

אתמר נמי: אמר רבי חלבו אמר רב הונא: קנין הנעשה בבהמה על ידי החזקה במוסירה — אם היה זה מעשה של קנין מחבירו, קנה. אבל אם היה זה קנין במציאה, ובנכסי הגר [שמת בלא יורשים ונכסיו הם הפקר] — לא קנה. לפי שקנין

מסירה מועיל רק במכירה או במתנה, שיש שם בעלים המקנים את הבהמה במסירה לחבירו, ולא במציאה, שאין שם בעלים שיכול למסור את המציאה.

ומבאר הגמרא מדוע מועיל קנין מוסירה רק מחבירו ולא במציאה.

כי מאי, מהו לשון "מוסירה"?

אמר רבא: אידי אסברה לי, הסביר לי מדוע נקראת המוסירה בשם זה, כי היא נקראת על שם קנין מסירה המתבצע בה, שמשמעותו היא, כאדם המוסר דבר לחבירו. ולכן, שמה של המוסירה מורה על מהות קנין מסירה, שהוא מסירת דבר מיד ליד.

ולכן, בשלמא, מחבירו קנה במסירה, דקא מסר ליה חבריה. אלא במציאה ובנכסי הגר, מאן קא מסר ליה דליקני?

במכירה או בנתנה מחבירו, מתקיימת המסירה מהמוכר לקונה. אבל במציאה או בנכסי הגר, שהם הפקר לאחר מותו כשאין לו יורשים, אין מסירה מיד ליד, ולכן לא יתכן שם קנין מסירה.

ואם כן, למסקנא, רוכב על בהמה שהיא מציאה, גם אם היה אוזו את החבל הקרוי מוסירה, אין זו מעלה, משום דהוה מציאה, שאין בה מסירה מיד ליד, וממילא נפשוט מהיה יושב בקרון, שמנהיג קנה ורכוב לא קנה.

מיתבי קושיה לרב יהודה ממשנתנו, ששינו בה: היו שניים רוכבין על גבי בהמה, או שהיה אחד רכוב ואחד "מנהיג" [על ידי שקורא לה או הולך בסמוך לה, או שמכה

אותה בשבט. אך אינו מושכה בחבל, כי אז הוא "מושך" ולא "מנהיג", יחלוקו. ומוכח, שרכוב הוה מעשה קנין גם במקום מנהיג, שהרי המשנה אומרת יחלוקו.

ומוכיחה הגמרא מדברי המשנה שהם להלכה. כי מני? לפי מי הולכת משנתנו?

אי רבי מאיר, שסובר היושב על הקרון לוקה עם המנהיג, אין זה אפשרי! כי השתא, יושב קני, רכוב מיבעיא? אם יושב בקרון, לדבריו, הוה מעשה הנהגה של שור וחמור יחדיו ולוקים עליו, ולפיו הוא גם קונה על ידי ישיבה בקרון, הרי כל שכך שרכוב על הבהמה עצמה קונה, ואם כן לא היה צורך למשנה להשמיענו את דין הרכוב.

אלא לאו, רבנן. בהכרח, שמשנתנו באה לחדש אליבא דרבנן, ושמע מינה רכוב קני. שבאה משנתנו לומר, שאף על גב שהיושב בקרון לא לוקה, מכל מקום, רכוב קונה. ואם כן, קשה על רב יהודה, האיך פשט על רכוב שלא מועיל קנינו, מהיושב בקרון? והרי במשנתנו אנו רואים שרכוב מהני אפילו במקום מנהיג.

ומשינין: הכא במאי עסקינן, במנהיג ברגליו. אין ראייה מהמשנה נגד הפשיטות של רב יהודה מקרון, כי באמת רכוב לבד לא קונה במקום שאחר מנהיג. ומה שבמשנה נאמר אחד רכוב ואחד מנהיג יחלוקו, שם הרכוב גם מנהיג את הבהמה קצת, בכך שבועט בה ברגליו ועל ידי כך היא הולכת מחמתו. ואז קנין על ידי רכיבה מועיל גם כשאחד מנהיג.

ותמהה הגמרא: אי הכי, היינו מנהיג! אם הרכוב במשנה הוא גם מנהיג, היתה המשנה

רבי יהודה אומר: לעולם לא קנה, עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור. רבי יהודה חולק על תנא קמא בדין היה אחד מושך ואחד מנהיג, ולדעתו לא קנה אלא רק אם היתה משיכה בגמל או הנהגה בחמור.

קתני מיתה, או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג.

מדייקת הגמרא מדברי תנא קמא, שהוסיף דווקא אם היה אחד מושך והשני מנהיג ולא הזכיר שהיה האחד רכוב, שרק מושך ומנהיג, אין, אבל רכוב, לא קנה הרוכב.

ודוחה הגמרא: הוא הדין דאפילו רכוב. באמת גם אם היה אחד רכוב ואחד מנהיג קנו שניהם, ואין ראייה שרכוב במקום מנהיג לא קני.

והא דקתני רק מושך ומנהיג ולא כתב רכוב ומנהיג, כוונתו היא לאפוקי מדברי יהודה, דאמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור. והיינו, להוציא מדברי רבי יהודה, הסובר שאפילו אחד מושך ואחד מנהיג לא קנה הרכוב, אלא רק אם שניהם מושכים בגמל או שניהם מנהיגים בחמור, קא משמע לן דאפילו איפכא נמו קני! אפילו אם יעשו משיכה בחמור והנהגה בגמל, קנו. כי אף על פי שלא זו הדרך להוליקם, בכל את קנו, ולכן היה אחד מושך ואחד מנהיג קנה.

אך תמהה הגמרא: אי הכי, שסובר התנא שמשיכה והנהגה מועילה בין בחמור ובין בגמל, לערביניהו וליתניחור, מדוע חילק התנא ואמר שניים שהיו מושכין בגמל, ומנהיגין בחמור, ולא כלל אותם בכלל אחד: שניים שהיו מושכין או מנהיגין בין בגמל ובין בחמור.

צריכה לומר "היו שניים רוכבים או שניים מנהיגים".

ומתרצת: תרי גווני מנהיג. ישנם שני סוגים של מנהיג בהמה, ולכן אם היה נאמר במשנה "היו שניים מנהיגים, יחלוקו", לא היינו יודעים שגם כאשר אחד רוכב ומנהיג ברגליו והשני רק מנהיג, יחלוקו.

כי מהו דתימא, רכוב עדיף, דהא מנהיג ותפים בה, קא משמע לן. הייתי חושב שרכוב ומנהיג, מעשה הקנין שלו עדיף על מי שמנהיג לבד, כי הוא גם מנהיג את הבהמה ועושה משיכה וגם תפוס בה, לכן באה משנתנו לחדש שאפילו הכי רכוב ומנהיג לא עדיף על פני מנהיג, ויחלוקו שניהם.

ומעתה, שפיר אמר רב יהודה שהרכוב גרידא, מבלי שמנהיג ברגליו, אינו קונה.

ועתה מביאה הגמרא ראייה לדברי רב יהודה:

תא שמע ממה ששינונו בברייתא: שניים שהיו מושכין בגמל, ומנהיגין בחמור. או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג —

אם אכן נעשה הקנין במדה זאת, קנו!

קנין בהמה נעשה על ידי שמזיז את הבהמה ממקומה. ויש חילוק בין הבהמות, כי גמל, מוליכים אותו על ידי משיכה, ואילו חמור, אין צורך למושכו בחבל, אלא די בכך שמנהיגים אותו על ידי שקוראים לה והיא באה, או על ידי הכאתה, או על ידי הליכה לידה. וזהו שאמרה הברייתא, שלפי תנא קמא, שניים שמשכו גמל או הנהיגו חמור, קנו. וכן אם היה אחד מושך ואחד מנהיג, לדעתו, קנה.